

ВІДГУК

на дисертацію Гребіка Олега Васильовича за темою:

«Педагогічні умови профілактики травматизму студентів у процесі фізичного виховання», подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання
(фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок з планами відповідних галузей наук. Результати наукових досліджень засвідчують, що систематичні заняття фізичними вправами підвищують нервово-психічну стійкість, підтримують розумову працездатність на оптимальному рівні, сприяють підвищенню успішності студентів. Також фізичне виховання відіграє важливу роль у поліпшенні якості життя студентів, підвищенні фізичної працездатності, збільшенні тривалості життя, формуванні професійно-важливих якостей особистості (В. П. Горащук, 2004; О. Д. Дубогай, 2007; Н. Н. Завидівська, 2013; Т. Ю. Круцевич, 2010; О. А. Томенко, 2010; А. В. Цьось, 2014). Проте, виконання рухових дій потрібно здійснювати за певними правилами, недотримання яких може призвести до різноманітних травм, що негативно впливають на весь організм людини.

У наукових працях зазначено, що від травмування отримує серйозні ушкодження або навіть гине більше дітей і молоді, ніж від усіх інших захворювань, узятих разом (М. С. Бондаренко, Б. А. Довгань, 1997; І. Я. Грубар, 2006; Л. І. Фісенко, 1995). Тому, одне з найважливіших завдань організації навчально-тренувальної роботи в системі фізичного виховання студентів – профілактика травматизму та безпека занять фізичними вправами. Необхідно застосувати такі методики навчання, при яких ризик виникнення травм усунений завдяки логічно побудованій системі їх попередження. Отже, розв'язання протиріччя між підвищення результативності фізичного виховання студентів та недостатньою розробкою педагогічних умов забезпечення безпечного виконання фізичних вправ зумовили тему дисертаційного дослідження.

Таким чином обґрунтування педагогічних умов профілактики травматизму студентів у процесі фізичного виховання є актуальною науковою проблемою.

Дисертація виконана на підставі тематичного плану науково-дослідної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки за темою “Педагогічна діагностика в системі фізичного виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів” (номер державної реєстрації 0112U002160). Роль автора полягала в розробці педагогічних умов профілактики травматизму у процесі виконання студентами різних видів рухової активності. Тема дисертації затверджена вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 4 від 25.11.2010 р.) та узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 25.01.2011 р.).

Найбільш істотні наукові результати, які містяться в дисертації:

1. Виявлено поширеність травматизму серед студентів вищих навчальних закладів. Встановлено, що 74,8 % молоді отримували травми на заняттях із фізичного виховання. У середньому за рік студенти вищих навчальних закладів м. Луцька отримують 114–269 (хлопці), 37–91 (дівчата) травм.

2. Визначено характер отриманих студентами травм. Найчастіше у молоді фіксують вивихи, розтягнення, деформації та травми зв'язок суглоба й прилеглих м'язів (24,51–72,55 % випадків), рани, поверхневі пошкодження та пошкодження судин (22,79–67,55 %), внутрішньочерепні травми (0,64–5,96 %), переломи кісток верхніх (0,39–1,98 %) і нижніх (0,37–1,25 %) кінцівок, переломи кісток черепа, хребта (0,37–0,78 %).

3. Визначено найбільш травмонебезпечні види рухової активності. Зокрема, більшість травм виникає на заняттях із єдиноборств (18,0–30,7 % випадків протягом року), спортивної гімнастики (16,3–29,4 %), футболу (10,7–22,5 %), атлетичної гімнастики (8,4–22,0 %), легкої атлетики (6,3–18,0 %). Найчастіше студенти отримують травми під час виконання вправ на приладах, падіння, стрибки, удари по м'ячу.

4. Обґрунтовано форми реалізації педагогічних умов профілактики травматизму студентів (навчальні заняття (лекційні і практичні), позааудиторна діяльність (масові спортивно-оздоровчі заходи та змагання, самостійні тренувальні заняття, заняття у спортивних секціях та оздоровчих групах, спортивних клубах та центрах, оздоровчих таборах, під час фізичної активності в режимі дня).

Нові факти, одержані пошукувачем:

1. Обґрунтовано санітарно-гігієнічні, методичні, організаційні, виховні педагогічні умови профілактики травматизму студентів у процесі виконання фізичних вправ. До санітарно-гігієнічних умов належать лікарсько-педагогічний контроль та самоконтроль; належне матеріально-технічне забезпечення; відповідність інвентарю, обладнання, одягу і взуття гігієнічним вимогам. Методичні умови включають формування спеціальних знань та вмінь; моделювання реальних ситуацій уникнення травм; застосування засобів і методів навчання відповідно до закономірностей формування рухових навичок; дозування фізичних навантажень відповідно до індивідуальних та статевих особливостей студентів; належний розвиток фізичних і психофізичних якостей. До організаційних педагогічних умов належать поєднання групових та індивідуальних форм організації фізичного виховання; забезпечення страхування і самострахування, допомоги під час виконання складних фізичних вправ. Виховні умови спрямовані на створення сприятливого навчального середовища та формування свідомої дисципліни.

2. Визначено причин виникнення травм у студентів вищих навчальних закладів під час виконання фізичних вправ (недоліки матеріально-технічного забезпечення занять, порушення санітарно-гігієнічних умов проведення занять і вимог лікарського контролю та самоконтролю, помилки в методиці проведення та організації занять, низька психофізична підготовленість студентів).

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що теоретичні положення, висновки й рекомендації впроваджено в навчально-виховний процес студентів вищих навчальних закладів. До програм фізичного

виховання внесено додаткові інформаційні модулі профілактики травматизму та комплекси навчально-методичних матеріалів, що передбачають здійснення інструктажу, контролю техніки безпеки, виконання гігієнічних вимог, виконання страхування і самострахування. Використання результатів дисертаційної роботи дало змогу підвищити безпечність фізичного виховання молоді.

Ступінь обґрунтованості використаних методів, основних результатів і положень дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура дисертаційної роботи логічна, продумана. Пункти плану дисертації побудовані таким чином, щоб висвітлити найголовніші та найактуальніші проблеми дослідження.

В дисертаційному дослідженні обґрунтовуються педагогічні умови профілактики травматизму у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. Достовірність науково-методичних положень і результатів досліджень забезпечена наявністю великого фактичного матеріалу, отриманого в процесі тривалих спостережень і експериментальних досліджень з використанням комплексу інформативних методів, які дозволили отримати об'єктивні дані з питань, що вивчалися. Обробка матеріалів дослідження методами математичної статистики вказує на обґрунтованість висунутих автором гіпотез, а також загальних висновків дисертації.

Аналіз літературних джерел дисертації свідчить про те, що О. В. Гребік володіє методами теоретичного аналізу, систематизації і зіставлення добутих фактів. Дисертант вміло поєднує теоретичний аналіз і узагальнення даних з такими методами дослідження як тестування, анкетування, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент.

Основні положення дисертації опубліковано у 17 наукових працях, із яких 7 – у наукових фахових виданнях України, 3 – у закордонних виданнях, 5 – у матеріалах конференцій, 2 – у методичних рекомендаціях.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Результати дисертаційної роботи є суттєвим внеском у сучасну педагогічну науку і

практику. Вперше обґрунтовано педагогічні умови профілактики травматизму студентів вищих навчальних закладів та визначено форми їх реалізації у процесі фізичного виховання. Доведено, що реалізація розроблених педагогічних умов у процесі фізичного виховання практично унеможливує випадки травматизму, підвищує інтерес і мотивацію студентів до фізичної активності.

Даючи позитивну оцінку дисертаційній роботі, потрібно вказати на окремі **недоліки і сумнівні положення**:

1. Неоднакові посилання в тексті дисертації на літературні джерела. В одних випадках вказуються прізвища авторів, в інших – номер джерела відповідно до списку використаних джерел (с.4, 5, 152, 155 та ін.).

2. Дисертація переобтяжена таблицями, частину з яких можна було б об'єднати, а частину – винести у додатки. У багатьох таблицях дисертації не вказана кількість респондентів (табл. 2.4 – 2.35, 3.1, 3.3, 3.6)

3. З точки зору предмета дисертаційного дослідження потребують уточнення терміни «педагогічні умови профілактики травматизму студентів» і «санітарно-гігієнічні вимоги до організації та умов занять». Як ці терміни співвідносяться? Чи вказані терміни доповнюють один одного?

4. Додаткового пояснення вимагає організація формувального педагогічного експерименту. Чим обумовлюється використання в якості критеріїв ефективності розроблених педагогічних умов таких показників: інтерес до фізичного виховання, кількість осіб, які систематично виконують фізичні вправи, рівень теоретичної підготовленості, швидкість розподілу та переключення уваги, координація рухів, фізична підготовленість.

5. У тексті дисертації зустрічаються окремі термінологічні, граматичні і стилістичні неточності.

Виявлені зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки роботи. Вважаю, що дисертаційне дослідження О. В. Гребіка є самостійною завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, що в сукупності вирішують наукову задачу

профілактики травматизму у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів.

Рекомендації стосовно використання результатів дисертації.
Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у процесі фізичного виховання студентів, в системі підготовки фахівців фізичної культури під час викладання навчальних дисциплін “Педагогіка”, “Психологія”, “Теорія і методика фізичного виховання”, “Теорія і методика оздоровчої роботи”.

Загальний висновок: Дисертація «Педагогічні умови профілактики травматизму студентів у процесі фізичного виховання», є самостійним і завершеним дослідженням, має наукову новизну і практичне значення, відповідає встановленим вимогам, а її автор – Гребік Олег Васильович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри олімпійського
та професійного спорту
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки
Черкашин Роман Євгенійович

